

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Nihat Kurt

GENEL HUKUK

Yazarlar

Dr. Öğr. Üyesi Nagehan Kırkbeşoğlu.

Dr. Öğr. Üyesi Özge Tuçe Gökcalp

Dr. Öğr. Üyesi Rukiye Mehtap Özlü

Dr. Öğr. Üyesi Ümmügülsüm Kılıç

Asuman Çapar

Dilek Karaman

Nilgün Dolmacı

Pınar Çetin

Editör
Dr. Öğr. Üyesi Nihat Kurt
Genel Hukuk

ISBN: 978-605-9498-34-0

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1. Baskı 2018

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Hamit Işık

Lisans Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

Türkiye son yıllarda sosyo-ekonomik, teknolojik gelişmeler ve 2017 yılında yapılan referandum ile Anayasa'mızda değişiklikler ile yürütme alanında oluşan değişim sonucu kurumsal yapı ve işleyiş açısından reform sayılabilecek değişimleri içermektedir. Bu süreçte, başta 1982 Anayasa'sında olmak üzere özellikle kamu hukukundaki yenilikler ile devam etmiş ayrıca pek çok yasada çağın gereklerine uygun yeni düzenlemelere gidilmiştir. İç ve dış dinamiklerin belirleyiciliğinde yaşanan toplumsal dönüşümün ortaya çıkardığı ihtiyaçların karşılanabilmesi amacıyla, özellikle yasama organının yoğun mesaisi göze çarpmaktadır. Hukuksal değişimin yaşandığı böyle bir ortamda hukukla ilgili uzun süreli kalıcı bir eser yazmanın zorluğunu da belirtmek gerekir.

Bu kitap, üniversitelerin değişik fakültelerindeki öğrencilere hukukla ilgili temel kavramları, hukukun sistematliğini, hukuk düşüncesini ve mantığını tanıtır, genel düzeyde hukuk alanında fikir sahibi olmaları için kaynak bir kitap olarak hazırlanmıştır.

Kitabın sistematigi içerisinde ilk bölümde hukuk ve toplumsal düzen kuralları, ikinci bölümde hukukun kaynakları, üçüncü bölümde hukuk kurallarının uygulanması, dördüncü bölümde haklar, beşinci bölümde pozitif hukukun bölümleri I olarak kamu hukuku dalları, altıncı bölümde pozitif hukukun bölümleri II olarak özel hukukun dalları, yedinci bölümde pozitif hukukun bölümleri III olarak karma hukuk dalları ve sekizinci bölüm olarak Türk Yargı Sistemi, yargı kurumları ve dava türleri olarak düzenlenmiştir.

Çalışmada emeği geçen yazar arkadaşlara ve bu çalışmanın her aşamasını organize ederek bu kitabın oluşumunu sağlayan Lisans Yayıncılık ilgililerine teşekkür ederim

İstanbul, 2018

Editör
Dr. Öğr. Üyesi Nihat Kurt

İÇİNDEKİLER

Önsöz

III

Bölüm 1

HUKUK VE TOPLUMSAL DÜZEN KURALLARI

15

I. Toplumsal Yaşam ve Toplumsal Düzen Kuralları	16
II. Toplumsal Düzen Kuralları	16
A. Din Kuralları	17
B. Ahlak Kuralları	18
C. Örf ve Adet (Gelenek-Görenek) Kuralları	20
D. Görgü (Adab-ı Muaşeret) Kuralları	21
E. Hukuk Kuralları	21
III. Hukuk Kurallarının Diğer Toplumsal Düzen Kurallarıyla Mukayesesi	22
IV. Hukuk Kavramı ve Hukukun Çeşitli Anlamları	23
A. Hukuk Kavramı	24
B. Hukukun Çeşitli Anlamları	25
V. Hukukun Amacı ve Fonksiyonları	28
VI. Hukuk Kurallarının Özellikleri	33
VII. Hukukta Yaptırım ve Yaptırım Türleri	35
A. Genel Olarak	35
B. Yaptırımın Niteliği	35
C. Yaptırımın Özellikleri	36
D. Yaptırımın Tarihsel Süreci	36
E. Yaptırım Türleri	37
VIII. Hukuk Sistemleri	39
A. Kara Avrupası Hukuk Sistemi	40
B. Anglo –Sakson Hukuk Sistemi	40
C. İslam Hukuku Sistemi	40
D. Sosyalist Hukuk Sistemi	41
Yararlanılan Kaynaklar	42

Bölüm 2	
HUKUKUN KAYNAKLARI	
43	
I. Aslı (Bağlayıcı) Kaynaklar	44
A. Yazılı Kaynaklar	45
1. Anayasa	46
2. Kanun	50
3. Kanuna Denk Metinler	53
a. Uluslararası Andlaşmalar	53
b. OHAL Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	55
c. TBMM İçtüzüğü	56
4. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	57
5. Yönetmelik	59
6. Adsız Düzenleyici İşlemler	61
7. İctihadı Birleştirme Kararları	62
B. Yazılı Olmayan Kaynaklar (Örf ve Âdet Hukuku)	63
II. Yardımcı (Bağlayıcı Olmayan) Kaynaklar	66
A. Bilimsel Görüşler (Doktrin)	66
B. Mahkeme İctihatları	67
C. Mukayeseli Hukuk Kuralları	69
Yararlanılan Kaynaklar	70

Bölüm 3	
HUKUK KURALLARININ UYGULANMASI	
71	
I. Kanunlaştırma	72
A. Kanunlaştırma Yöntemleri	74
1. Somut Olay Yöntemi (Hadisececi Metot)	75
2. Soyut Kural Koyma Yöntemi (Mücerret Yöntem)	75
B. Türkiye’de Kanunlaştırma Hareketleri	77
II. Hukuk Kurallarının Nitelik Bakımından Uygulanması	78
A. Emredici Hukuk Kuralları	79
B. Tamamlayıcı Hukuk Kuralları	80
C. Tanımlayıcı Hukuk Kuralları	82
D. Yorumlayıcı Hukuk Kuralları	82
E. Yetkilendirici Hukuk Kuralları	84
III. Hukuk Kurallarının Yer Bakımından Uygulanması	84
A. Kanunların Mülkiliği İlkesi (Yersellik İlkesi)	85
B. Kanunların Şahsiliği (Kişisellik İlkesi)	85
IV. Hukuk Kurallarının Zaman Bakımından Uygulanması	87
A. Yazılı Hukuk Kurallarının Yürürlüğe Girmesi	88
B. Yazılı Hukuk Kurallarının Yürürlükten Kalkması	90

C. Hukuk Kurallarını Geriye Uygulanma Durumu	91
V. Hukuk Kurallarının Anlam Bakımından Uygulanması	93
A. Yorum Türleri	94
B. Yorum Yöntemleri	96
1. Lafzi Yorum	96
2. Tarihsel Yorum	98
3. Amaçsal Yorum	99
VI. Hukuk Kurallarının Uygulanmasında Başvurulan İlkeler	100
A. Kıyas (Örnekleme, Analogia)	101
B. Evleviyet (Öncelikle Uygulama, Yeğleme)	103
C. Zıt Anlamdan Hüküm Çıkarma (Aksi ile İspat)	104
VII. Hakimin Hukuk Yaratması ve Takdir Yetkisi	104
Yararlanılan Kaynaklar	106

Bölüm 4 HAKLAR

109

I. Hak Kavramı	110
II. Hakların Konusu ve Hakkın Sahipleri	111
III. Hakkın Türleri	113
A. Kamu Hakları- Özel Haklar Ayırımı	113
B. Kamu Hakları	114
1. Kişi Hakları (Negatif Statü Hakları):	116
2. Sosyal ve Ekonomik Haklar (Pozitif Statü Hakları)	116
3. Siyasal Haklar ve Ödevler (Aktif Statü Hakları)	117
C. Özel Haklar	117
1. Hakkın Para ile Ölçülebilir Değeri Bulunup Bulunmamasına Göre Özel Haklar	117
2. Hak Sahibinin Hakkını İleri Sürebileceği Çevre Açısından Özel Haklar	118
3. Devredilebilir Olup Olmamlarına Göre Özel Haklar	120
4. Hukuki Etkilerine Göre Özel Haklar	121
IV. Hakkın Kazanılması	122
V. Hakkın Kaybedilmesi	124
VI. Hakkın Korunması	125
A. Hakkın Talep Yolu İle Korunması	126
B. Hakkın Dava Yolu İle Korunması	126
C. Hakkın Cebri İcra Yolu İle Korunması	127
D. Hakkın, Hak Sahibinin Bizzat Kendi Gücü İle Korunması	127
1. Meşru Savunma (Haklı Savunma)	128

2. Zorunluluk Hali (Zorda Kalma)	128
3. Hakkına Yönelik Tehlikeye Karşı Korunma (Kuvvet Kullanma)	129
Yararlanılan Kaynaklar	130

Bölüm 5
POZİTİF HUKUKUN BÖLÜMLERİ I
KAMU HUKUKU DALLARI

133

I. Kamu Hukuku- Özel Hukuk Ayırımında Kullanılan Ölçütler	134
A. Menfaat Ölçütü	134
B. İlişkilerin Tarafları Ölçütü	135
C. İrade Serbesti Ölçütü	136
D. Egemenlik Ölçütü	136
E. Pragmatik ölçüt	138
II. Ölçütleri Reddeden Görüşler	138
III. Ölçütlerin Yetersizliği ve Karma Nitelikli Hukuk Kuralları	139
IV. Kamu Hukuku Dalları	140
A. Genel Kamu Hukuku	141
B. Anayasa Hukuku	141
1. Türk Anayasa Hukukunun Tarihsel Gelişimi	141
2. 1982 Anayasası	146
a. Anayasaya Hâkim Olan Temel İlkeler	147
C. İdare Hukuku	159
1. İdare Hukukunun Düzenleme Alanı	160
2. İdare Hukukunun Konusu	161
a. İdarenin Görevleri	161
b. Türkiye'nin İdari Teşkilatlanması	162
c. İdarinin İşlemleri	164
d. Kamu Personeli	165
e. İdarenin Denetimi	166
D. Ceza Hukuku	167
1. Ceza Hukukunun Konusu	168
a. Suç	168
b. Ceza	169
c. Önemli Kavramlar	170
2. Ceza Hukukuna Hakim İlkeler	173
E. Uluslararası Hukuk	175
1. Uluslararası Hukukun Konusu	175
2. Uluslararası Hukuka Hakim Olan İlkeler	176
F. Vergi Hukuku	177

1. Vergi Hukukunun Konusu ve Kapsamı	177
G. Vergi Hukukuna Hakim İlkeler	178
H. İcra ve iflas Hukuku	180
1. İcra ve İflas Hukuku Konuları ve Kapsamı	180
2. İcra ve İflas Hukukuna Hâkim Olan İlkeler	181
J. Yargılama Hukuku	182
1. Yargılama Hukukuna Hakim İlkeler	182
2. Yargılama Hukuku Dalları	183
a. Medeni Yargılama Hukuku	183
b. Ceza Yargılama Hukuku	184
c. İdari Yargılama Hukuku	185
d. Anayasa Yargısı	186
Yararlanılan Kaynaklar	187

Bölüm 6	
POZİTİF HUKUKUN BÖLÜMLERİ II	
ÖZEL HUKUKUN DALLARI	
	189
I. Medeni Hukuk	190
A. Kişiler Hukuku	192
1. Gerçek Kişiler	193
2. Kişisel Durum	203
3. Tüzel Kişiler	205
B. Aile Hukuku	210
C. Miras Hukuku	216
1. Mirasçılık	217
a. Yasal Mirasçılık	218
b. Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Atanmış Mirasçılık	221
2. Mirasın Kazanılması ve Reddi	223
D. Eşya Hukuku	224
1. Eşya ve Zilyetlik	224
2. Ayni Haklar	225
a. Mülkiyet	226
b. Sınırlı Ayni Haklar	230
E. Boçlar Hukuku	232
1. Genel Olarak	232
2. Borcun Kaynakları	233
II. Ticaret Hukuku	237
A. Ticari İşletme Hukuku	237
1. Ticari İşletme	238
2. Tacir	230

B. Şirketler Hukuku	240
1. Adi Şirket	240
2. Ticaret Şirketleri	241
C. Kıymetli Evrak Hukuku	245
D. Deniz Ticareti Hukuku	248
E. Sigorta Hukuku	248
III. Devletler Özel Hukuku	249
A. Kanunlar İhtilafı	249
B. Vatandaşlık Hukuku	249
C. Yabancılar Hukuku	252
Yararlanılan Kaynaklar	256

Bölüm 7	
POZİTİF HUKUKUN BÖLÜMLERİ III	
KARMA HUKUK DALLARI	
	261
I. Medeni Yargılama Hukuku	262
A. Genel Olarak	262
B. Yargılama Türleri	264
C. Medeni Yargılama Hukukunda Görev ve Yetki Kavramları	265
D. Medeni Yargılama Hukukunda Delil	265
II. İcra ve İflas Hukuku	266
A. Genel Olarak	266
B. İcra Hukuku	267
1. İlamsız Takip	268
2. İlamlı Takip	269
C. İflas Hukuku	270
D. Konkordato	271
III. İş Hukuku	271
A. Genel Olarak	271
B. Bireysel İş Hukuku	272
C. İş Hukukunun Temel Kavramları	273
D. Ücret ve Türleri	274
E. İş Sözleşmesi (Hizmet Akdi)	275
1. Genel Olarak	275
2. İş Sözleşmesinin Türleri	275
3. İş Sözleşmesinin Fesih Yoluyla Sona Ermesi	276
F. Çalışma Süreleri	277
G. Yıllık İzinler	278
IV. Sosyal Sigortalar Hukuku	278
V. Banka Hukuku	280

VI. Sermaye Piyasası Hukuku	282
VII. Fikri Hukuk	283
VIII. Hava Hukuku	286
IX. Çevre Hukuku	287
X. Toprak Hukuku	289
XI. Bilişim Hukuku	290
Yararlanılan Kaynaklar	293

Bölüm 8	
TÜRK YARGI SİSTEMİ,	
YARGI KURUMLARI VE DAVA TÜRLERİ	
	297
I. Türk Yargı Sistemi ve Yargı Kurumları	298
A. Anayasa Yargısı	300
1. Anayasa Mahkemesinin Yapısı ve Çalışma Usulü	300
a. Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu	300
b. Çalışma ve Yargılama Usulü	301
2. Anayasa Mahkemesinin Görevleri	302
a. Anayasaya Uygunluk Denetimi Yapmak	302
b. Bireysel Başvuruları Karara Bağlamak	304
c. Siyasi Partilerle İlgili Görevleri	305
d. Yüce Divan Görevi	306
e. Diğer Görevleri	306
B. Adli Yargı	306
1. Ceza Yargısı	307
2. Medeni Yargı	310
C. İdari Yargı	312
D. Uyuşmazlık Yargısı	314
E. Yargı Fonksiyonu Yapan Diğer Kurumlar	315
1. Sayıştay	315
2. Yüksek Seçim Kurulu	315
II. Dava Türleri	316
A. Ceza Davası	316
B. Hukuk Davaları	317
1. Çekişmesiz Davalar	317
2. Çekişmeli Davalar	318
C. İdari Davalar	319
Yararlanılan Kaynaklar	320

